

Door het oog van de naald

Voorganger: Ds. Heleen Weimar
Regenboogkerk Hilversum

Schriftlezing Oude Testament: Prediker 5: 7-11

Schriftlezing Evangelie: Matteüs 19: 13-26

Prediking

Gemeente van Jezus Christus,

Verontrustend is het gesprek tussen Jezus en de rijke jongen. Onrustbarend is zeker ook de conclusie die Jezus eraan verbindt: 'Het is makkelijker voor een kameel om door het oog van een naald te gaan, dan voor een rijke om het koninkrijk van God binnen te gaan.'

De leerlingen waren in ieder geval hevig ontzet door die radicale uitspraak van Jezus en ze vroegen ongerust: 'Wie kan er dan nog gered worden?'

De onrust die Jezus woorden teweegbrengen, wordt in de Kinderbijbel *Koning op een ezel* voelbaar weergegeven. In die kinderbijbel, van Nico ter Linden, zijn de evangelisten Matteüs en Lucas elkaar aan het voorlezen en met elkaar aan het bespreken wat ze hebben opgeschreven over het leven van Jezus. Zo vertelt Matteüs aan Lucas over de ontmoeting van Jezus en de rijke jongen en het advies dat Jezus geeft om alles wat hij heeft te verkopen en het geld aan de armen te geven en hoe de jongen daarop reageert: **[Voorlezen uit de kinderbijbel]** 'De jongen schrok. Hij moest er niet aan denken dat hij zijn hele bezit zou moeten opgeven. Hij werd er verdrietig van. Hij wilde nog wat terugzeggen, maar hij wist niet wat... Met gebogen hoofd ging hij heen.' Met die woorden eindigt Matteüs zijn verhaal.

Dan vraagt Lucas aan Matteüs: 'En jij was daarbij, toen dit gebeurde?'

'Ja,' zegt Matteüs, 'ik was erbij, met nog een paar anderen. Wij schrokken ook, net als die jongen. Meende Jezus dat echt, wat hij zei?'

Jezus zag onze verwarring. "Het is moeilijk voor een rijke om het koninkrijk van God binnen te gaan," zei hij. "Een kameel gaat makkelijker door het oog van een naald dan een rijke door de poort van het koninkrijk van God."

"Dan kan dus niemand van ons door die poort," zeiden wij mismoedig.

"Dat kan wél," zei Jezus, "want bij God is alles mogelijk."

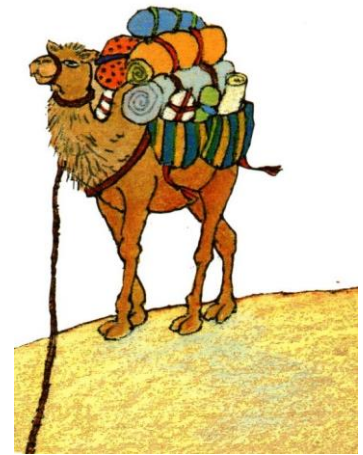
'Troostte dat jullie een beetje?' vraagt Lucas.

'Nee,' zegt Matteüs, 'eigenlijk niet. En nu ik je dit verhaal vertel, word ik er weer onrustig van.'

'Waarschijnlijk was dat precies Jezus' bedoeling,' zegt Lucas.

Hoe verontrustend Jezus' vergelijking is van de kameel die door het oog van een naald gaat, zie je ook aan de betekenis die de uitdrukking 'door het oog van de naald gaan' in ons spraakgebruik gekregen heeft. 'Die is door het oog van een naald gekropen', dat zeg je van iemand die ternauwernood aan een dreigend gevaar is ontkomen. Wie het niet lukt om door het oog van de naald te gaan, verkeert dus in groot gevaar. Die kan niet worden gered. Zo iemand gaan verloren!

De beeldspraak van een kameel die door het oog van een naald gaat, is een typisch oosterse hyperbool, een overdrijving, die een schokeffect teweeg wil brengen. Het grootste dier door het kleinste gaatje is onvoorstelbaar en onmogelijk. Jezus provoceert met deze beeldspraak zijn gehoor en met succes.

Het is dus de stijfiguur van de overdrijving, oké, maar dan wel een absurde overdrijving. Kun je naaien met naald en kameel? Of wat voor toegang biedt een naald, dat je je door het oog zou wurmen? Er zijn dan ook door bijbeluitleggers verklaringen gezocht om de vergelijking wat aannemelijker te maken.

Zo zou met 'het oog van een naald' een klein deurtje in de grote stadspoort worden bedoeld.

[Afbeelding kameel] Dat deurtje werd 'het oog van de naald' genoemd. Daar konden voetgangers doorheen zonder dat de grote poort geopend hoefde te worden. Alleen als een zwaar bepakte kameel helemaal zou worden afgeladen en de kameel bovendien diep zou bukken, zou het dier door het deurtje kunnen. Het zou in de lijn liggen met een andere uitspraak van Jezus: 'Ga door de nauwe poort naar binnen... Nauw is de poort naar het leven, en smal de weg ernaartoe, en slechts weinigen weten die te vinden' (Matteüs 7,13-14).

Een andere oplossing die is aangedragen is dat het hier om een verschrijving zou gaan. [Afbeelding scheepskabel] In plaats van *kamèlos* (kameel) zou er oorspronkelijk *kamilos* hebben gestaan, wat 'scheepskabel' betekent. Makkelijker duw je een dikke scheepskabel door het oog van een naald, dan dat een rijke het koninkrijk van de hemel binnenkomt.

Hoe het ook zei, beide verklaringen doen aan de radicaliteit van de uitspraak niets af. We moeten minder vastzitten aan ons hebben en houwen, minder met ons meeslepen, ons ik moet minder dik worden, ons ego minder groot om het koninkrijk van God binnen te kunnen gaan.

Dat sluit ook aan bij andere radicale uitspraken van Jezus. Bijvoorbeeld: Als je niet klein wordt als een kind, zul je het koninkrijk van de hemel niet binnenkomen (Matteüs 18,3). Iets dergelijks zei Jezus ook aan het begin van de evangelielesing van vanmorgen: Houd de kinderen niet tegen, want het koninkrijk van de hemel is voor wie zijn zoals zij (Matteüs 19,4).

En van vergelijkbare orde en even radicaal zijn de woorden van Jezus: 'Wie aan zijn leven vasthoudt, die zal het verliezen, maar wie zijn leven verliest vanwege mij die zal het vinden.' (Matteüs 16,25)

De jongen die bij Jezus kwam was bijzonder rijk. Hij bezat veel, heel veel. En toch miste hij iets.

Niet dat hij een platte materialist was, die diepgang ontbeerde, of iets overstijgends. Want hij probeerde goed te leven, rekening te houden met anderen, de wil van God te doen.

En toch ontbrak het hem aan iets. Zoals in Psalm 23, maar dan omgekeerd: De Heer is mijn Herder, mij ontbreekt niets. Die rijke jongen ontbreekt wel iets. En wat hem ontbreekt, dat zou hij ook graag in handen willen krijgen, aan zijn bezit willen toevoegen, daar zou jij ook over willen beschikken. En op die manier stelt hij ook zijn vraag: Wat moet ik doen om eeuwigheidsleven te hebben – te hebben.

De jongen spreekt over hebben, Jezus spreekt in zijn reactie over binnengaan. Eeuwigheidsleven – synoniem voor het koninkrijk van God - dat kunnen je niet hebben, het koninkrijk heeft jón, als je er binnen gaat, als je jezelf eraan geeft, als je erin opgaat, als je jezelf erin verliest.

Vergelijk het met heel geconcentreerd ergens mee bezig zijn. Je kunt zo intens met iets bezig zijn, dat je er helemaal in opgaat, dat je je van jezelf niet meer bewust bent, dat je je verliest in wat je aan het doen bent.

Op die manier spreekt Jezus over binnengaan in het koninkrijk van God: dat leven, dat eeuwigheidsleven dat kun je niet hebben, maar je kunt je eraan geven, helemaal eraan geven. En dan heeft het jou!

Voor de jongen die zocht naar een leven van eeuwigheidswaarde was het nodig dat hij zou afleren om te denken in hebben en houden en zou oefenen in het geven en krijgen, in het weggeven en er iets anders voor in de plaats krijgen. Maar helaas was deze oefening een te grote opgave voor hem.

Eeuwen later was er eens een rijke jongen die het wél deed: afstand doen van alles wat hij bezat. Zijn naam was Franciscus. Hij kwam uit Assisi. Bij hem was het in omgekeerde volgorde gegaan. Eerst was het door het oog van de naald gekropen (hij was ernstig ziek geworden en ervan genezen) en toen ging hij beseffen dat hij anders wilde leven. In plaats van hebben en houden wilde hij geven en krijgen.

In zijn leven van armoede ontbrak het hem aan niets, net zoals het schaap uit Psalm 23. Hij werd niet alleen naar groene weiden en rustige wateren geleid, zijn weg ging ook door dalen beschadwd door de dood. En toch ontbrak hem niets.

Vergeleken met deze lichtvoetige heilige voel ik mijzelf een zwaar beladen kameel met een groot ego en een dik ik.

Onrustig is ons hart, totdat het rust vindt in U, zegt Augustinus. Jezus stookt onze onrust op met zijn absurde vergelijking.

Radicaal en verontrustend is Jezus in zijn geloof dat alleen langs de weg van het loslaten, van het klein worden, van het geven, onszelf weggeven, wij werkelijk vrij kunnen worden en ons leven eeuwigheidswaarde krijgen kan.

Maar mild is Jezus in zijn geduld met ons. Ik geloof dat ons de tijd wordt gegeven om te ontdekken wat het is waar we zó aan gehecht zijn, dat het ons vastzet en remt in onze groei naar een leven van eeuwigheidswaarde. Het kunnen materiele zaken zijn waar we aan vastzitten en dingen die ermee samenhangen, comfort, welvaart, zekerheid, maar ook opvattingen, overtuigingen, zelfbeelden, idealen die we niet zomaar op zouden willen geven.

Ik geloof ook dat ons de ruimte wordt gegeven om te oefenen. Te oefenen in het denken in geven en ontvangen in plaats van hebben en houden. En ik geloof dat we gelegenheden krijgen om er ervaringen in op te doen en ons te laten inspireren door het voorbeeld van anderen.

Maar het geduld van Jezus raakt een keer op. Dat geloof ik ook. En dat is geen geruststellende gedachte.

Amen